

Advokatfirman Glimstedt
Catarina Granell-Hagsten
Box 16108
103 22 Stockholm

Såsom ombud för:
AB Svensk Pantbelåning

Ansökan om undantag från förbudet i 21 § personuppgiftslagen (1998:204)

Datainspektionens beslut

Ansökan avslås.

Redogörelse för ansökan

AB Svensk Pantbelåning (Pantbanken) har i en skrivelse till Datainspektionen frågat om viss behandling av personuppgifter strider mot personuppgiftslagens (1998:204), PuL, bestämmelser. Om någon eller några av de i skrivelsen beskrivna situationerna omfattas av förbudet i 21 § PuL, ansöker Pantbanken om undantag från denna bestämmelse.

Av skrivelsen framgår i huvudsak följande. Pantbanken bedriver verksamhet med pantsättning av begagnat lösöre. Pantbanken är angelägen om att tillhandahålla en trygg miljö i sina butiker för såväl personal som kunder. Pantbanken vill därför begränsa kontakterna dels med personer som Pantbanken har obehagliga erfarenheter av och dels personer som avyttrat stöldgods hos Pantbanken. Vissa personer har uppträtt hotfullt och störande i Pantbankens lokaler vilket vållat obehag för andra kunder och lett till att Pantbanken förlorat kunder. Pantbanken har också ett behov av att förhindra att Pantbanken besöks av personer som bedriver kriminell verksamhet och är ytterst angelägen om att inte medverka till hantering av stulet gods. För dessa ändamål vill Pantbanken behandla personuppgifter avseende

1. personer som tidigare har lämnat in gods som sedan hos Pantbanken har omhändertagits av polismyndighet genom s.k. beslag av gods. Polismyndigheten har tagit godset i beslag eftersom Pantbanken i sådant ärende misstänks för stöld alternativt häleri.
2. personer som Pantbanken har skäl att anta uppträder som bulvan för person enligt punkt 1,

3. personer som har uppträtt hotfullt mot personalen eller mot andra kunder på Pantbankens kontor med påföljd att polis tillkallats och åtal väckts,
4. personer som har uppträtt hotfullt mot personalen eller mot andra kunder på Pantbankens kontor, dock utan att polis tillkallats och åtal väckts samt
5. personer som själva har uppmanat Pantbanken att hindra dem från att lämna in gods och som har undertecknat en handling där de godkänner registreringen. Skälet till åtgärden kan vara att dessa personer är medvetna om t.ex. ett spelmissbruk och vill hindras från att pantsätta sin egendom.

Uppgift om namn, personnummer, på vilken grund personen inte accepteras som kund hos Pantbanken samt datum för införandet av uppgifterna kommer att behandlas. Endast Pantbankens verkställande direktör och dennes närmast underordnade kommer att ha åtkomst till uppgifterna. Uppgifterna kommer att bevaras i fem år. Pantbanken kommer mot bakgrund av dessa uppgifter att i de datasystem som används i Pantbankens butiker i samband med inlämning av gods, registrera uppgift om att personen inte tillåts lämna in gods (d.v.s. är ”spärrad”). Butikspersonalen kommer inte att kunna se på vilken grund en person är spärrad. I händelse av att personen önskar få detta förklarat uppmanas denne att kontakta huvudkontoret.

Skäl för beslutet

När det gäller all behandling av personuppgifter måste den personuppgiftsansvarige alltid se till att de grundläggande kraven på behandling av personuppgifter i 9 § PuL är uppfyllda. Där anges t.ex. i punkten e) att den personuppgiftsansvarige ska se till att de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen och av punkten f) följer att inte fler personuppgifter får behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. Av punkten g) följer att de personuppgifter som behandlas skall vara riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella, och av punkten i) framgår att uppgifter inte får bevaras längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Vidare måste den som är personuppgiftsansvarig ta ställning till om behandlingen är tillåten enligt 10 § PuL. Föreligger inte ett uttryckligt samtycke till behandlingen krävs för att behandlingen skall vara tillåten, att den är nödvändig för något av de syften som anges i denna bestämmelse, t.ex. efter en intresseavvägning enligt punkten f).

Enligt 21 § PuL är det förbjudet för andra än myndigheter att behandla uppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden. Av andra stycket framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i första stycket och av tredje stycket framgår att regeringen i enskilda fall får besluta om undantag från förbudet i första stycket samt att regeringen får överlåta åt tillsynsmyndigheten att fatta sådana beslut.

Av 9 § personuppgiftsförordningen (1998:1191) framgår att Datainspektionen dels får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i 21 § PuL för andra än myndigheter att behandla sådana uppgifter som avses i bestämmelsen, dels i enskilda fall får besluta om undantag från förbudet.

Med stöd av bemyndigandet i förordningen har Datainspektionen meddelat föreskrifter om undantag från förbudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelser m.m. (DIFS 1998:3).

Av Datalagskommitténs betänkande (SOU 1997:39 s. 379) framgår att med lagöverträdelse avses förmodligen bara överträdelser av straffsanktionerade bestämmelser samt att en uppgift om att någon har eller kan ha begått en stöld otvivelaktigt utgör en uppgift om lagöverträdelse även om det inte finns någon dom beträffande brottet; uppgiften har kvalificerats till att avse något visst brott.

När det gäller möjligheten till undantag i enskilda fall har Datalagskommittén (a.a.) som exempel på fall där det kan vara befogat med undantag endast nämnt den behandling av uppgifter om t.ex. brottmålsdomar som privata vård- och behandlingshem kan behöva utföra för att vårda och behandla den dömda på ett effektivt sätt och viss registrering för försäkringsbolagens kravhantering. Någon närmare ledning för när undantag skall kunna meddelas finns inte heller i praxis.

När det gäller t.ex. kreditupplysningsföretags möjlighet att behandla uppgifter om lagöverträdelse i enskilda fall har regeringen bl.a. uttalat att det av naturliga skäl ofta råder osäkerhet om en uppgift om misstanke om brott. Vidare har regeringen uttalat att det ankommer på Datainspektionen att i enskilda fall ta ställning till när sådana uppgifter får behandlas, varvid inspektionen har att pröva om bl.a. kraven på riktighet och nödvändighet är uppfyllda samt att Datainspektionens dispensmöjlighet bör utnyttjas synnerligen restriktivt (prop. 2000/01:50 s. 23 f.).

Regeringen har behandlat en begäran av Casino Cosmopol AB om ändring av vissa av de bestämmelser i kasinolagen (1999:355) som rör registrering av besökare vid kasinon och vars syfte är att förebygga och avslöja brott. Casino Cosmopol AB hade begärt att bestämmelserna skall ändras på så sätt att den som bedriver kasinoverksamhet enligt kasinolagen skall ges rätt att bl.a. registrera uppgifter om besökare vid misstanke om brott mot kasinot, åsidosättande av ordningsregler och andra ordningsstörningar. Regeringen beslutade den 31 mars 2005 (Fi 2002/2555) att inte vidta någon åtgärd med anledning av framställningen och angav som skäl för beslutet bl.a. följande:

”När det gäller *misstanke om brott mot kasinot* bör understrykas att misstanke om brott typiskt sett utgör särskilt känsliga uppgifter och att den i normalfallet endast får registreras av myndighet t.ex. av Rikspolisstyrelsen i enlighet med bestämmelserna i lagen (1998:621) om misstankeregister. Även om det skulle underlätta ytterligare för bolaget att, i syfte att förebygga och avslöja brott, få möjlighet att registrera sådana uppgifter, finner regeringen att bolagets intresse av att registrera uppgifterna inte

överväger det intresse som en enskild kan ha av att uppgifterna inte registreras. Sådana misstankar bör i stället delges polisen, som har laglig möjlighet att såväl åtgärda dem som registrera dem.

Beträffande registrering av personuppgifter relaterade till *åsidosättande av ordningsregler, andra ordningsstörningar och spelberoende* måste beaktas att sådana registreringsmöjligheter skulle ge stort utrymme för att registrera information och värdeomdömen på ett sätt som vore integritetskänsligt. Regeringen anser att bolagets intresse av att registrera uppgifterna inte överväger det intresse som en enskild kan ha av att uppgifterna inte registreras.”

Pantbankers verksamhet regleras i pantbankslagen (1995:1000). Regleringen motiveras av hänsynen till konsumentskydd och intresset av att motverka tillgreppsbrottslighet (prop. 1994/95:178 s.25). I lagen och anknytande förordning finns bl.a. bestämmelser om förändring av pantbok och om polisens rätt till insyn med inriktning på kontroll av pantsatt gods.

Enligt Datainspektionens bedömning kan vissa av de uppgifter som Pantbanken har för avsikt att behandla komma att utgöra uppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott och som avses i 21 § PuL. Så vitt Datainspektionen kan bedöma utifrån de beskrivna ändamålen med den planerade behandlingen av personuppgifter omfattas inte denna av något av de undantag som Datainspektionen meddelat genom föreskrifter i DIFS 1998:3. För att behandlingen av dessa uppgifter skall vara tillåten är det därför en förutsättning att Datainspektionen beslutar om undantag från förbudet.

Uppgifter enligt punkterna 1 och 2

Enligt Datainspektionens bedömning utgör de personuppgifter som avses i punkterna 1 och 2 i Pantbankens skrivelse sådana uppgifter som omfattas av förbudet i 21 § PuL. Av skrivelsen framgår att ändamålet med behandlingen av dessa uppgifter är att förhindra att Pantbanken besöks av personer som bedriver kriminell verksamhet eller att Pantbanken medverkar till hantering av stulet gods. Det faktum att någon lämnat in gods till Pantbanken, och som sedan beslagtogs, behöver dock inte innebära att personen ifråga bedriver kriminell verksamhet eller att denne uppträder som bulvan för en sådan person. Behandlingen av dessa uppgifter kommer således att grunda sig på antaganden från Pantbankens sida vilket innebär att det kommer att råda osäkerhet om uppgifternas kvalitet. Detta innebär i sin tur en risk för att icke kriminella personer kommer att kopplas ihop med brottslighet vilket kan få ogynnsamma och menliga följder för dessa personer genom att de kommer att avstängas från möjligheten att lämna in gods. Datainspektionen anser mot bakgrund härav att det inte finns förutsättningar att bevilja undantag från förbudet i 21 § PuL avseende dessa uppgifter. Ansökan avslås därför i denna del.

Uppgifter enligt punkterna 3 och 4

De uppgifter som beskrivs i punkten 3 i Pantbankens skrivelse utgör enligt Datainspektionens bedömning sådana uppgifter som omfattas av förbudet i

21 § PuL. Även de uppgifter som avses i punkten 4 i ansökan kan i vissa fall komma att utgöra sådana uppgifter. Beträffande dessa uppgifter uppges ändamålet vara att tillhandahålla Pantbankens kunder en trygg miljö genom att begränsa kontakterna med personer som uppträtt hotfullt och störande i Pantbankens lokaler. Enligt Datainspektionen måste, såsom regeringen anfört i beslutet med dnr Fi 2002/2555 ovan, beaktas att sådana registreringsmöjligheter skulle ge stort utrymme för att registrera information och värdeomdömen på ett sätt som vore integritetskänsligt. Enligt Datainspektionen överväger inte Pantbankens intresse av att registrera uppgifterna det intresse som en enskild kan ha av att uppgifterna inte registreras. Behandlingen av dessa uppgifter kan därför inte anses tillåten enligt 10 § PuL och något undantag från förbudet i 21 § PuL i de fall det rör sig om uppgifter om lagöverträdelse kan därför inte medges. Ansökan avslås därför även i denna del.

Uppgifter enligt punkten 5

De uppgifter som avses i punkten 5 i Pantbankens skrivelse omfattas enligt Datainspektionens bedömning inte av förbudet i 21 § PuL. Behandlingen grundar sig så vitt Datainspektionen kan bedöma på samtycke från den registrerade. Förutsatt att Pantbanken iakttar övriga bestämmelser i PuL (t.ex. 9 § och 23-26 §§) har Datainspektionen inga invändningar mot den planerade behandlingen av dessa uppgifter.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet skall ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som ni begär. Inspektionen måste ha fått ert överklagande inom tre veckor från den dag ni fick ta del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Länsrätten i Stockholms län för prövning om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Beslut i detta ärende har fattats av Datainspektionens styrelse i närvaro av chefsjuristen Leif Lindgren och avdelningsdirektören Catharina Fernquist, föredragande. I beslutet deltog generaldirektören Göran Gräslund, ordförande, samt ledamöterna Marielle Andréasson Nakunzi, Mats Berglind, Margitta Edgren, Bertil Kjellberg, Ylva Lindahl och Åke Rangborg.

Göran Gräslund

Catharina Fernquist